

EDUKACJA + KULTURA

Połączmy siły!

Forum Edukacji
Kulturowej

SYNAPSY 2018

14.11.2018

godz. 10.00–16.30

Centrum Kongresowe

ICE Kraków

ul. Marii Konopnickiej 17

Organizator:

małopolski
instytut
kultury **MIK**

INSTYTUCJA KULTURY
WOJEWÓDZTWA
MAŁOPOLSKIEGO

MAŁOPOLSKA

Współorganizator:
kbf ★

ICE
KRAKÓW
CONGRESS
CENTRE

Patronat:

ICNDN
www.icndn.edu.pl

INSTYTUCJA
WOJEWÓDZTWA
MAŁOPOLSKIEGO

Finansowanie:

Dofinansowano ze środków
Narodowego Centrum Kultury
w ramach programu Bardzo
Młoda Kultura 2016–2018

NARODOWE
CENTRUM
KULTURY

BARDO
MŁODA KULTURA

Podsumowanie Forum Edukacji Kulturowej SYNAPSY 2018

W dniu 14 listopada w gościnnym Centrum Kongresowym ICE Kraków odbyło się forum edukacji kulturowej Synapsy 2018 „Edukacja+Kultura” pod hasłem „Połączmy siły!”. Zgodnie z przyświecającymi nam wyzwaniem wzięły w nim udział osoby reprezentujące środowisko oświaty i kultury: urzędnicy, edukatorzy, animatorzy, nauczyciele. Zależało nam na usłyszeniu głosów zarówno osób odpowiedzialnych za miejskie, samorządowe polityki kultury, jak i praktyków zajmujących się na co dzień edukacją kulturową/kulturalną, doskonale znających ograniczenia i wyzwania systemów, w ramach których funkcjonują. Forum stało się okazją do tego, by wspólnie zastanowić się, co możemy zrobić razem, żeby pokonać te ograniczenia.

Panel dyskusyjny. Edukacja kulturalna. Dlaczego Kraków jej potrzebuje?

Udział wzięli:

Anna Michalak-Pawłowska – pełnomocnik prezydenta m.st. Warszawy ds. edukacji kulturalnej

Katarzyna Olesiak – dyrektor Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego Urzędu Miasta Krakowa

Dariusz Martynowicz – nauczyciel języka polskiego w V Liceum Ogólnokształcącym im A. Witkowskiego w Krakowie

Aleksandra Barczyk – pedagog cyrku, instruktorka teatralna, Staromiejskie Centrum Kultury Młodzieży w Krakowie

Mikołaj Spodaryk – edukator, Galeria Sztuki Współczesnej Bunkier Sztuki w Krakowie

Celem rozmowy było sformułowanie zakresu działań, które w kolejnych krokach spowodują powstanie sojuszu dla edukacji kulturalnej w Krakowie. Rozmowa dała wskazówki, jak ma wyglądać mapa działań, oraz sugestie, jakich błędów unikać. W tym aspekcie dużą wartość w dyskusji miał głos Anny Michalak-Pawłowskiej, która od 2009 roku rozwija podobny sojusz w Warszawie (to [Warszawski Program Edukacji Kulturalnej](#)). Wszyscy rozmówcy wyraźnie wskazali, że Kraków zmierza w stronę realizacji priorytetu edukacji kulturalnej poprzez usieciwienie kluczowych partnerów oraz rozwój zasad współpracy zamiast konkurencji. Katarzyna Olesiak wskazała, jakie działania są już podejmowane w krakowskich instytucjach kultury, oraz podkreśliła, jak istotne miejsce zajmuje edukacja kulturalna w Strategii Rozwoju Krakowa „Tu chcę żyć. Kraków 2030”. Aleksandra Barczyk prosiła o możliwość prowadzenia działań z uczniami także poza szkołą, kiedy inny klimat i dodatkowe możliwości pozytywnie wpływają na rozwój dzieci. Mikołaj Spodaryk zwracał uwagę na monadyczność instytucji kultury, które

mają problem z nawiązaniem stałej, nieprzygodnej współpracy, także między sobą. Dariusz Martynowicz z pasją apelował o podmiotowe i partnerskie traktowanie nauczycieli, którzy wbrew stereotypowi bardzo często poświęcają swój czas wolny na realizację projektów kulturalnych, tracąc jednocześnie możliwość dodatkowego zarobkowania.

W opinii rozmówców zbudowanie sojuszu dla edukacji kulturalnej w Krakowie nie musi być trudne, ale wymaga jeszcze ustanowienia tego priorytetu w polityce kulturalnej i edukacyjnej miasta – nie tylko jako zapisu strategii, ale też poprzez zbudowanie ram systemu, w których taki sojusz będzie mógł funkcjonować i osiągać zakładane cele. Wydział Kultury wspólnie z KBF planują podjęcie takich inicjatyw. Wszystko wskazuje na to, że jest szansa, aby wizję przekształcić w realne działania.

Panel dyskusyjny. Kompetencje XXI wieku. Jak i po co wspierać rozwój edukacji kulturowej?

Udział wzięli:

Monika Wiejaczka – zastępca dyrektora Departamentu Kultury i Dziedzictwa Narodowego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego

Piotr Szewczyk – zastępca dyrektora Myślenickiego Ośrodka Kultury i Sportu

Maja Dobkowska – trenerka kreatywności, współpracuje ze szkołami, przedszkolami, muzeami, domami kultury i ośrodkami doskonalenia nauczycieli

Tomasz Sobczak – artysta, nauczyciel w III Liceum Ogólnokształcącym w Tarnowie

Katarzyna Grubek – kierowniczka działu Kultura i media w Centrum Edukacji Obywatelskiej w Warszawie

Punktem wyjścia dla drugiej rozmowy był region, a celem potrzeba rozwoju edukacji nastawionej na kompetencje XXI wieku w perspektywie miast i wsi małopolskich. W porównaniu z Krakowem czy Warszawą rozwój edukacji kulturowej i kulturalnej w zróżnicowanym, rozległym regionie jest w większym stopniu zależny od budowania dobrych sieci relacji pomiędzy niezależnymi od siebie instytucjami, samorządami, inicjatywami. Ważną rolę odgrywa Samorząd Województwa Małopolskiego, który wspiera rozwój takich programów jak Synapsy (edukacja kulturowa), Małopolska Szkoła Tradycji (edukacja regionalna), Bon Kultury (dostępność oferty edukacyjnej w instytucjach kultury), Kultura Wrażliwa (dostępność kultury dla osób ze szczególnymi potrzebami). Wyzwaniem jest jak największe uzgodnienie tego typu programów z rzeczywistymi potrzebami lokalnych instytucji kultury oraz aktywnych organizacji obywatelskich.

Monika Wiejaczka podkreślała, że nadal istnieją ogromne różnice pomiędzy metropolią a małymi miejscowościami w województwie, Maja Dobkowska gorąco zachęcała do tego, czego musimy wymagać sami od siebie jako animatorzy, Tomasz Sobczak zwracał uwagę na wciąż niewystarczającą obecność edukacji kulturalnej w szkołach, Katarzyna Grubek zachęcała, żeby projektować działania uwzględnia-

jące i łączące kompetencje XXI wieku, a Piotr Szewczyk pokazywał, jak takie działania mogą wyglądać w praktyce.

Rozmawialiśmy zatem o tym, jak rozwijać edukację nastawioną na rozwój kompetencji XXI wieku i jak budować wspólne środowisko edukacyjne dla dzieci i młodzieży, gdzie szkoły i instytucje kultury mają do wypełnienia wspólną misję. Poszukiwaliśmy konkretnych rozwiązań, które spowodują, że hasło „Połączmy siły!” stanie się podstawą działalności szkół i instytucji kultury. W szkołach nauczyciele świetnie znają potrzeby, język, aspiracje dzieci i młodzieży, a instytucje kultury mają zasoby, które mogą stać się polem do eksperymentów i kreatywnych działań.

Tę ważną rozmowę zakończyliśmy wspólnym apelem: Miejmy dla siebie większą życzliwość, wstuchajmy się w swoje wzajemne potrzeby i wykażmy większe zrozumienie dla odmiennych stylów pracy.

Podczas trwania paneli dyskusyjnych prowadziliśmy [transmisję na żywo](#). Zachęcamy do obejrzenia nagrania.

Warsztaty

Maja Dobkowska, *Dzisiaj porozmawiamy o dzisiaj. Miniwarsztat o tym, jak przez sztukę uczyć o współczesności*

Był to warsztat iście warsztatowy – z kredkami w rękę, refleksją na skroni i wzrokiem wpatrzonym w dal, czyli w przyszłość, działaliśmy i analizowaliśmy sztukę, tę starą i tę współczesną. Inspiracją był dla nas amerykański artysta Titus Kaphar, który w swoim słynnym wystąpieniu na konferencji TEDx wskazał, jak teraźniejszość może prowadzić dialog z przeszłością i jak ten dyskurs potrafi wpływać na obecny świat. My również, opierając się na dialogu z przeszłością, staraliśmy się opowiedzieć coś o sobie, odpowiadając na pytania: Kim jesteśmy? Co mamy wokół siebie? Co jest za nami i czego się trzymamy? Próbowaliśmy także przez pryzmat tych pytań popatrzeć na wypowiedzi współczesnych artystów. Wreszcie, tworząc zbiorowe dzieła sztuki, projektowaliśmy taką przyszłość, jaką chcielibyśmy zobaczyć, ale też taką, na którą wskazują nasze prognozy. Mam nadzieję, że warsztat zainspirował uczestników do podobnych rozmów i działań z dziećmi i młodymi ludźmi – szczególnie do tych dotyczących współczesności. Zgodziliśmy się bowiem co do tego, że o ile szkolne programy nie żują czasu na zgłębianie czasów minionych, o tyle współczesność, z racji bycia zawsze ostatnim rozdziałem w podręcznikach, jest wiecznie skazana na pominięcie. Wielka szkoda, bo kto napisze kiedyś podręczniki o nas, gdy staniemy się historią? I jaka to będzie opowieść?

Agnieszka Foryś, Grzegorz Jankowicz, Edyta Sławska, Anna Słowikowska-Bogacka

Czego nauczyciele i edukatorzy mogą nauczyć twórców festiwalu?

„Czego nauczyciele i edukatorzy mogą nauczyć twórców festiwalu?” – tak sformułowane pytanie zaskoczyło... prowadzących warsztat. Może odpowiedzi na nie powinni udzielić twórcy festiwalu? Krakowskie

Biuro Festiwalowe przewrotnie oddało głos swoim współpracownikom: edukatorowi oraz polonistkom z VII i IX LO w Krakowie. Celem spotkania warsztatowego było pokazanie systemowego rozwiązania edukacji pozaformalnej, kulturalnej i kulturowej, realizowanej w dwóch wariantach: autonomii wobec szkolnych oczekiwań („Lekcje czytania z...”, Szkoła Czytania) oraz korespondencji z edukacją formalną (pilotażowy autorski projekt międzyszkolny stworzony wokół Festiwalu Sacrum Profanum). Grzegorz Jankowicz przypomniał wspierające czytelnictwo programy literackie, Agnieszka Foryś, Anna Słowińska-Bogacka i Edyta Sławska przedstawiły natomiast autorski projekt „Dźwiękiem pisane – słowem rozdźwięcznione. Warsztaty przygotowujące młodzież do uczestnictwa w kulturze i jej współtworzenia”. Uczniowie VII i IX LO w Krakowie odegrali rolę grupy fokusowej, a wnioski płynące z realizacji (od września do października 2018 r.) założonych przedsięwzięć pozwalają uznać, że możliwe jest zaadaptowanie modelu dla innych inicjatyw z kalendarza Krakowskiego Biura Festiwalowego. Satysfakcja i KBF-u, i polonistek była tym większa, że w ramach projektu już zrealizowano postulaty dyskutowane podczas pierwszego panelu Synaps. Kluczowym zagadnieniem warsztatu była metamorfoza ucznia, który w toku projektu z nieuczestniczącego w wydarzeniach festiwalowych, bo nieświadomego, stawał się kolejno: uczestnikiem koncertów Festiwalu Sacrum Profanum, interpretatorem koncertów, poszukiwaczem adekwatnych sensów w innych tekstach kultury, twórcą przekładu intersemiotycznego, uczestniczącym, bo świadomym, krytycznym, bo rozumiejącym, kreatywnym, bo odważnie podejmującym dialog ze sztuką – prosumentem, czyli współtwórcą wydarzenia. Spotkanie warsztatowe zamykała próba skatalogowania praktycznych wskazówek pomocnych w opracowaniu projektu opartego na współpracy instytucji kultury i placówki oświatowej.

Weronika Idzikowska, Mikołaj Spodaryk

Dziecko jako twórca i obywatel. Mikrolaboratorium o prawach dziecka i o sztuce

Mikrolaboratorium miało charakter procesu pogłębiającego refleksję nad rolą dorosłych i dzieci w działaniach twórczych, które podejmujemy, i zostało zaprojektowane jako przejście od doświadczenia do refleksji na temat tego doświadczenia. Zależało nam, żeby uczestnicy nie skupiali się na poszukiwaniu recept na to, jak realizować prawa dziecka w swoich działaniach, ale by w trakcie warsztatu doświadczyli procesu twórczego, próbując głębiej przyjrzeć się uczestnictwu dzieci w tym procesie. W efekcie wspólnej pracy wyłoniły się trzy kategorie sprzyjające współpracy dorosłych z dziećmi: umiejętność pokazywania granic przez dorosłego oraz szacunek dla granic ujawnianych przez dzieci, odpowiedzialność dorosłego za proces przy jednoczesnym rozwijaniu współodpowiedzialności u dzieci, umiejętność budowania ram przez dorosłego inicjującego proces twórczy: ram dla procesu, nie dla wyobraźni. Pojawiła się również konkluzja, że przestrzeń wspólnej pracy dzieci i dorosłych, budowana na wzajemnym szacunku i traktowaniu siebie nawzajem poważnie, może być najodpowiedniejszą przestrzenią do wspierania dzieci w realizacji ich praw oraz do wzmacniania dziecięcego sprawstwa.

Organizator:

małopolski
instytut
kultury

INSTYTUCJA KULTURY
WOJEWÓDZTWA
MAŁOPOLSKIEGO

Współorganizator:

KRAKÓW
CONGRESS
CENTRE

Patronat:

INSTYTUCJA
WOJEWÓDZTWA
MAŁOPOLSKIEGO

Finansowanie:

Dofinansowano ze środków
Narodowego Centrum Kultury
w ramach programu Bardzo
Młoda Kultura 2016-2018

Piotr Knaś, Piotr Szewczyk

Partnerstwo na rzecz rozwoju edukacji kulturowej w Małopolsce. Rekrutacja

Spotkanie było próbą ewaluacji modelu współpracy na rzecz edukacji kulturowej w Małopolsce wypracowanego w gronie koalicji instytucji, które zaangażowały się w projekt Synapsy. Kilka instytucji mocno zaangażowało się we wspólne działania mające na celu powołanie sieci „Partnerstwo na rzecz rozwoju edukacji kulturowej w Małopolsce”. W ten sposób obok programu Synapsy mogłaby powstać sieć instytucji, które chcą wspólnie wykorzystać model edukacji kulturowej w praktyce (w projektowaniu własnej działalności merytorycznej czy budowaniu lokalnych koalicji). Na warsztatach zaprezentowaliśmy wypracowany model sieci, który został następnie poddany ocenie uczestników – zastanawiali się, czy byliby gotowi przystąpić do takiego partnerstwa, i wskazywali, co warto jeszcze zmienić lub udoskonalić. Z warsztatu wyniknęło kilka bardzo istotnych dla nas wniosków. Po pierwsze, już na etapie konstruowania partnerstwa musimy zadbać o udział szkół, aby ich perspektywa od początku była obecna w projektowaniu wspólnych działań. Po drugie, sieć powinna być nastawiona na rozwój działań wszędzie tam, gdzie edukatorom, nauczycielom, animatorom najtrudniej jest znaleźć możliwości rozwoju, np. z powodu organicznych lokalnych zasobów czy odległości od centrum.

Spotkanie założycielskie planujemy jeszcze w tym roku!

Anna Michalak-Pawłowska

Jak stworzyć miejski program edukacji kulturalnej?

Na warsztaty przyszły osoby oczekujące konkretnych narzędzi sieciowania i budowania środowiska. Pierwszym narzędziem, które zaproponowałam, było mapowanie. Oprócz wyszukania aktywnych nauczycieli, edukatorów i animatorów warto zorientować się także, jakie organizacje pozarządowe oraz jacy artyści i społecznicy realizują edukację kulturalną. Kolejnym krokiem jest wykonanie graficznej mapy miejscowości oraz spis stron internetowych. Następnym zaproponowanym przeze mnie narzędziem była tzw. Spółdzielnia Kultury – jest to portal internetowy, za pośrednictwem którego możemy dzielić się zasobami, ułatwiając sobie organizację oddolnych działań lokalnych: nie tylko sprzętem i przestrzenią do realizacji projektów, ale też „produktami kultury”, wystawami, spektaklami czy koncertami (np. młodzieżowymi) oraz umiejętnościami i wolontariatem.

Uczestnicy oczekiwali konkretnych rozwiązań. Nie chcieli rozmawiać o tym, że warto budować sieć współpracy, bo to już wiedzą. Chcą prowadzić konkretne działania, aby rozpocząć proces zmiany, i potrzebują sprawczości. Dlatego zaproponowałam założenie spółdzielni kultury, bo jest to działanie, do którego nie są potrzebne ani pieniądze, ani urząd.